

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ**

**ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ І СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ І СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ**

*Присвячено 215-річчю заснування
ХНПУ імені Г.С. Сковороди*

**СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ
В РІЗНИХ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУЦІЯХ**

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
22 ЛИСТОПАДА 2019 РОКУ**

ХАРКІВ – 2019

УДК 37.015.31:316.42
ББК 74.60
С91

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (протокол № 6 від 05.11.2019 р.).

Сучасні реалії та перспективи соціального виховання особистості в різних соціальних інституціях: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Харків, 22 листопада 2019 р. / за ред. М.П. Васильєвої. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2019. 145 с.

Збірка містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої сучасним проблемам професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі, реаліям і тенденціям розвитку професійної діяльності фахівців соціальних інституцій з вирішення актуальних проблем соціальної роботи.

Матеріали представляють інтерес для науковців і практиків у галузі соціальної і соціально-педагогічної діяльності, науковців-початківців (здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів спеціальності «Соціальна робота») й практиків – фахівців соціальних інституцій.

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2019.

© Кафедра соціальної роботи і соціальної педагогіки, 2019.

© Васильєва М.П., 2019.

Гольфєред Т.Г. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД БАГАТОДІТНИХ СІМЕЙ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....	53
Дерев'янюк Г.О. ПРОБЛЕМА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	54
Довбня О.В. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФІЛАКТИКИ БУЛІНГУ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ.....	55
Збаранська Д.В. СУТЬ, ОСОБЛИВОСТІ ТА НАСЛІДКИ БУЛІНГУ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ....	56
Коломієць Т.О. АКТУАЛЬНІСТЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО РОБОТИ З АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	57
Криворотько К.А. ЗМІСТ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА У ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.....	58
Куряча С.В. ПРОФІЛАКТИКА БУЛІНГУ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	60
Ларіна Е.Г. СТРУКТУРА ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ УКРАЇНИ.....	61
Літвиненко Ю.С. АКТУАЛЬНІСТЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ДО ПРОФІЛАКТИКИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ.....	62
Павлюченко С.Ю. ДО ПРОБЛЕМИ НАРКОЗАЛЕЖНОСТІ ПІДЛІТКІВ.....	63
Пластун Т.І. АКТУАЛЬНІСТЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ-СИРІТ В УМОВАХ ПРИЙОМНОЇ СІМ'Ї.....	64
Попова В.В. АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ПРОФІЛАКТИКИ ДЕЗАДАПТАЦІЇ ДОШКІЛЬНИКІВ У СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ЗАКЛАДАХ.....	65
Сєх М.І. ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ДОЗВІЛЄВОЇ ПЛАТФОРМИ «ЗДОРОВЕНЬКІ БУЛИ» В ПРОЕКТІ «ДОМАШНЯ ОПІКА» БО «БФ «КАРІТАС ХАРКІВ».....	66
Скляниченко М.В. ОРГАНІЗАЦІЯ ЗМІСТОВНОГО ДОЗВІЛЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ.....	67
Тепляк А.М. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО РОБОТИ З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ.....	68
Шерстньова М.С. АНАЛІЗ ВІТЧИЗНЯНОГО ТА ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ НАРКОЗАЛЕЖНОЇ МОЛОДІ.....	69
Статті здобувачів вищої освіти.....	71

волонтери. Принципи: гуманізму, системності, диференційного підходу, опори на позитивний потенціал особистості. Методи роботи: лекції, бесіди, тренінги, дебати, тематичні виховні години, валеологічні хвилинки, спортивні заняття, фізкультхвилинки, спортивні змагання, естафети, динамічні перерви, квести, туристичні походи, екскурсії, прогулянки, майстер класи, свята, дні здоров'я, факультативи та курси за вибором, гуртки оздоровчого спрямування, акції з збереження здоров'я, клуби здорового способу життя.

Очікуваний результат комплексної програми «Здоров'я дітей - здоров'я нації»: сформована система знань у підготовці майбутнього соціального педагога підлітків про здоровий спосіб життя та способи його підтримання, вмотивування учнів до ведення здорового способу життя та до систематичних занять спортом.

Для досягнення зазначеного результату було розроблено план реалізації заходів комплексної програми «Здоров'я дітей - здоров'я нації», який передбачає здійснення соціально-педагогічної діяльності за такими напрямками (блоками): ціннісно-мотиваційний, теоретичний та практичний.

Довбня О.В.

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФІЛАКТИКИ БУЛІНГУ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ

Науковий керівник - кандидат педагогічних наук, доцент О.М. Василенко

Реальністю сьогодні стало пропагування культу сили та жорстокості в ЗМІ, зниження виховного потенціалу сім'ї, порушення взаємодії між школою та сім'єю, поширення зразків асоціальної поведінки. Серед підлітків значного поширення набули різноманітні конфлікти. Однією з форм конфліктної взаємодії є булінг. Це явище характеризується гостротою і тривалістю негативних наслідків для всіх його учасників. Так, булінг у шкільному середовищі негативно впливає на розвиток особистості підлітка. Поширення даного явища серед підлітків викликає потребу у пошуку ефективних форм та методів соціально-педагогічної профілактики. Зважаючи на це, особлива роль відводиться соціальним педагогам, які систематично здійснюють превентивну та профілактичну роботу з учнями та педагогами закладів загальної середньої освіти.

Закон України «Про вищу освіту», «Про протидію булінгу (цькуванню)» актуалізує проблему підготовки майбутніх соціальних працівників до превентивного виховання підростаючого покоління, до профілактики булінгу серед підлітків. Це потребує впровадження в зміст професійної підготовки певних питань, спрямованих на профілактику проявів насильства та конфліктів серед дітей, над дітьми в суспільстві та в шкільному середовищі, на запровадження медіації та відновних практик у закладах освіти. Наприклад, для студентів третього курсу в навчальну дисципліну «Соціально-педагогічна профілактика адикцій» можна ввести тему «Булінг як соціально-педагогічна проблема», «Форми, методи протистояння булінгу». Для поглиблення знань студентів з цієї проблеми необхідно ознайомити їх з теоретичним матеріалом щодо булінгу за такими питаннями: соціально-психологічні причини виникнення булінгу; булінг у дитячому колективі; передумови виникнення булінгу; причини проявів насильства. З метою закріплення матеріалу можна провести семінарське заняття «Види булінгу, його учасники». На семінарі студенти обговорюють такі питання: види булінгу (фізичний, вербальний, прихований, кібербулінг); ініціація, процес і наслідки булінгу; учасники булінгу (булер, жертва, спостерігачі, захисники, співчуваючі); особистісні якості учасників, зміна та змішування ролей. Також, з метою формування навичок й вмінь розробки соціально-педагогічної технології з профілактики булінгу в навчальний курс «Технології соціальної роботи» у змісті лекції

«Діяльність щодо запобігання булінгу» розглянути такі питання: принципи організації превентивної роботи у закладах загальної середньої освіти; технології, правила, процедури і прийоми роботи для зупинення булінгу. Провести семінар-практикум «Методи арт-терапії», на якому студенти на основі вивчення літературних і музичних творів, ілюстрацій змогли б моделювати альтернативні варіанти розвитку подій. Підготувати презентацію з огляд зарубіжного досвіду профілактики булінгу, розібрати альтернативні методи «Шкільного суду» та «Човникової дипломатії». Для формування знань з основ асертивності, необхідно зі студентами – майбутніми соціальними працівниками провести тренінг асертивної поведінки. З метою формування вмінь організації профілактики булінгу в шкільному мікросередовищі при проходженні практики на 4 курсі в закладах загальної середньої освіти студентів слід залучати до роботи з профілактики та подолання булінгу, провести соціально-педагогічний захід із залученням усіх учасників навчально-виховного процесу, психологів, юристів, соціальних служб, поліції. При проходженні виробничої практики на підприємстві на батьківських зборах розкрити зміст питань психологічна, педагогічна, спеціальна допомога дітям, які стали жертвами булінгу. Психологічний, педагогічний, соціальний вплив на булерів. Кримінальна відповідальність.

Таким чином, завданнями комплексу розроблених занять є: систематизація знань студентів щодо групових процесів і взаємостосунків дітей у закладі загальної середньої освіти; навчитися визначати групи ризику (жертв та булерів) та проводити профілактичні заходи; ознайомитися з принципами організації системного протистояння булінгу серед підлітків; ознайомлення з зарубіжним досвідом попередження і подолання булінгу.

Збаранська Д.В.

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

СУТЬ, ОСОБЛИВОСТІ ТА НАСЛІДКИ БУЛІНГУ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор М.П. Васильєва

Незадовільний стан розвитку країни та проблеми, що простежуються у суспільстві, спричинили сплески агресії, зростання насильства, жорстокості людей у повсякденному житті. Водночас непокоїть збільшення кількості злочинів у шкільному середовищі. За даними ЮНІСЕФ за 2017 рік, близько 67% дітей в Україні у віці від 11 до 17 років стикалися із цькуванням та проявами агресивної поведінки. З них 24% стали жертвами булінгу, приблизно половина з яких нікому не розповідали про ці випадки.

Явище жорстокої поведінки в шкільному середовищі найчастіше ототожнюють з поняттям «булінг». Для нашого дослідження найбільш доцільним є визначення булінгу Д.А. Лейном як сукупності соціальних, психологічних і педагогічних проблем, які охоплюють процес тривалого фізичного чи психологічного насилля з боку індивіда або групи стосовно індивіда, що не може захистити себе в певній ситуації.

Явище є найбільш розповсюдженим саме серед підлітків. Це пов'язано з характерними для них психологічними особливостями: емоційна нестабільність, легке навіювання тих чи інших ідей, слабка підготовка до реалій життя, підлітковий максималізм, ослаблення здатності до самоконтролю за власною поведінкою тощо.

Слід зважати на ті фактори, що грають особливу роль у формуванні особистості підлітка: сім'я (матеріально-побутова ситуація та психологічний клімат у сім'ї є головним джерелом прикладів агресивної поведінки для більшості дітей); друзі та клас (підліток переймає модель поведінки своїх однолітків); ЗМІ (спостереження за проявами насильства, що демонструється на телебаченні та в мережі Інтернет). Важливо зазначити, що саме агресивна поведінка є головною передумовою виникнення явища булінгу.